

Hovedpunkterne i lovforslaget om Politiets Efterretningstjeneste og lovforslaget om ændring af den parlamentariske kontrolordning

1. Indledning

Justitsministeren vil som led i udmøntningen af den politiske aftale mellem regeringen, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Venstre om en ny styrket regulering af PETs virksomhed og den parlamentariske kontrol med efterretningstjenesterne til februar fremsætte et forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), som har til formål at regulere PETs opgaver og behandling af personoplysninger og at etablere et særligt tilsynsorgan.

Samtidig vil justitsministeren som led i udmøntningen af aftalen fremsætte et forslag til ændring af lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester (kontroludvalgsloven), som har til formål at styrke den parlamentariske kontrol med efterretningstjenesterne.

2. Forslaget til lov om Politiets Efterretningstjeneste

2.1. Det påtænkte forslag til lov om PET bygger på betænkning nr. 1529/2012 om PET og FE, som blev afgivet den 24. februar 2012 af Udvalget vedrørende Politiets og Forsvarets Efterretningstjenester (det såkaldte Wendler Pedersen-udvalg), og svarer i det væsentlige til udvalgets lovudkast.

Forslaget indebærer, at det ved lov bliver fastsat, hvilke *opgaver* PET skal varetage. Der skabes herved klarhed om rammerne for PETs virksomhed.

Der indføres desuden en lovregulering af PETs *behandling af personoplysninger*, som bygger på de almindelige persondataretlige principper og begreber, herunder persondatalovens behandlingsbegreb (og ikke det hidtidige mere begrænsede registerbegreb), med de fravigelser, som er nødvendige for, at PET fortsat effektivt kan løse sine opgaver.

Enhver håndtering af personoplysninger hos PET vil være omfattet af den nye lovregulering, og udover registrering i PETs registre, databaser mv. vil bl.a. PETs indhentning, videregivelse og opbevaring af personoplysninger være omfattet af reguleringen.

Der oprettes endvidere ved lov et *uafhængigt tilsyn* med efterretningstjenesterne (PET og FE) til afløsning af det nuværende Wamberg-udvalg. Tilsynet, der benævnes Tilsynet med Efterretnings-tjenesterne, vil få til opgave at føre tilsyn med PETs behandling af personoplysninger og vil for så vidt angår ressourcer, uafhængighed og beføjelser samlet set indebære en markant styrkelse af kontrollen med PETs behandling af personoplysninger. Tilsynet vil få sit eget sekretariat, kunne føre

Bilag 1

tilsyn med PETs behandling af personoplysninger i enhver henseende og kunne få adgang til enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for tilsynets virksomhed.

I modsætning til Wamberg-udvalget vil tilsynet således bl.a. i alle tilfælde kunne føre tilsyn med PETs indsamling, indhentning og videregivelse af personoplysninger. Tilsynet vil endvidere frit kunne foretage tilsynsbesøg hos PET og i den forbindelse få adgang til alt materiale af betydning for tilsynets virksomhed, herunder PETs IT-systemer.

Der indføres herudover som noget nyt en ret for en person til at anmode Tilsynet med Efterretnings-tjenesterne om at undersøge, om PET uberettiget behandler oplysninger om vedkommende. Tilsynet sikrer – om nødvendigt ved at pålægge PET at slette oplysninger – at dette ikke er tilfældet, og giver herefter vedkommende meddelelse derom. Der er således tale om en indirekte indsichtsordning, hvor tilsynet på vegne af den pågældende person sikrer sig, at der ikke uberettiget behandles oplysninger om vedkommende.

Tilsynet vil skulle afgive *en årlig redegørelse* om sin virksomhed. Redegørelsen offentliggøres.

Sigtet med tilsynets redegørelser er at give offentligheden en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med PET. Tilsynet vil i den forbindelse kunne oplyse, i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at PETs behandling af personoplysninger ikke har været i overensstemmelse med reglerne, herunder i hvor mange tilfælde tilsynet har pålagt PET at slette oplysninger.

For så vidt angår spørgsmålet om tilsynsorganets reaktionsmuligheder, hvor udvalget delte sig i et flertal og et mindretal, følges flertallets forslag, som indebærer, at tilsynet ikke – udover de tilfælde, hvor tilsynet i forbindelse med den indirekte indsichtsordning kan pålægge PET at slette oplysninger – vil kunne give påbud eller nedlægge forbud over for PET. Hvis en henstilling fra tilsynet ikke følges, skal regeringen imidlertid underrette Kontroludvalget.

2.2. Lovforslaget indeholder derudover en række tiltag, der har til formål at styrke regulering, åbenhed og kontrol med:

PET skal afgive en årlig redegørelse om sin virksomhed til justitsministeren. Redegørelsen offentliggøres.

Sigtet med de årlige redegørelser fra PET er at give offentligheden generel information om PETs almindelige virksomhed. Redegørelsen skal således indeholde en overordnet gennemgang af PETs aktiviteter i årets løb og tjenestens økonomiske og administrative forhold. Udover den årlige redegørelse skal PET fortsat – bl.a. på tjenestens hjemmeside – løbende orientere offentligheden om sin virksomhed, herunder om trusselsvurderinger, status på enkeltsager mv.

Bilag 1

Reguleringen af PETs interne behandling og videregivelse af personoplysninger, herunder den registreredes ret til indirekte indsigt, udvides til også at omfatte personer, der ikke er hjemmehørende i Danmark. Tilsynets kompetence udvides tilsvarende¹.

PETs adgang til at behandle oplysninger om personer, der f.eks. mere kortvarigt opholder sig i Danmark, omfattes således af lovreguleringen, og de pågældende vil også få adgang til at klage til tilsynet.

PETs interne behandling og videregivelse af oplysninger om juridiske personer (foreninger, organisationer mv.) reguleres i loven, således at adgangen til at behandle oplysninger om juridiske personer som udgangspunkt svarer til adgangen til at behandle personoplysninger. Juridiske personer vil endvidere blive tillagt ret til indirekte indsigt. Tilsynets kompetence udvides tilsvarende².

PETs adgang til at behandle oplysninger om f.eks. politiske partier omfattes således af lovreguleringen, og de pågældende partier mv. vil også få adgang til at klage tilsynet.

Der indsættes en overordnet slettefrist for oplysninger indsamlet eller indhentet i forbindelse med undersøgelser og efterforskning rettet mod fysiske og juridiske personer. I de tilfælde, hvor PET således mere målrettet og systematisk indsamler oplysninger om bestemte personer, vil PET senest skulle slette de tilvejebragte oplysninger, når der ikke er tilvejebragt nye oplysninger i sagen inden for de seneste 15 år.

Kilder, der modtager vederlag fra PETs særlige midler, skal ikke betale skat af vederlaget, ligesom det ikke skal indgå i beregningen af sociale ydelser mv. Der vil efter forslaget endvidere ikke være pligt til at give oplysninger om sådanne vederlag.

Det fastslås således, at PET ikke gennem indeholdelse af A-skat og lignende skal videregive oplysninger til andre om identiteten på kilder, og de pågældende kilder vil heller ikke selv være forpligtet hertil.

Det fastsættes i loven, at PET, hvis tjenesten undtagelsesvist ikke vil følge en henstilling i en udtalelse fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne, skal underrette tilsynet herom og forelægge sagen for justitsministeren. Justitsministeren vil skulle orientere Kontroludvalget, hvis det beslutes ikke at følge tilsynets udtalelse, jf. ændringerne i den parlamentariske kontrolordning, som omtales nedenfor.

Det sikres således, at først justitsministeren og senere Kontroludvalget bliver orienteret, hvis en henstilling fra tilsynet til PET undtagelsesvist ikke følges.

¹ Bestemmelsen om forbud mod registrering alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed, der afspejler regeringserklæringen fra 1968, vil dog ikke omfatte personer, der ikke er hjemmehørende i Danmark.

² Bestemmelsen om forbud mod registrering alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed, der afspejler regeringserklæringen fra 1968, vil dog ikke omfatte juridiske personer.

Bilag 1

Det fastslås, at hvis tilsynet i forbindelse med sit virke bliver opmærksom på uregelmæssigheder, som falder uden for tilsynets kompetence, kan tilsynet – hvis forholdets karakter tilsiger dette – rette henvendelse til rette myndighed og gøre opmærksom herpå. Tilsynet kan forinden undersøge, om det umiddelbart kan afkræftes, at PET har handlet uden for rammerne for sin virksomhed, og kan i den forbindelse stille spørgsmål til PET herom.

Tilsynets medlemmer vil være omfattet af den almindelige tavshedspligt, der følger af straffelovens § 152 og § 152 c-152 f og forvaltningslovens § 27. Tilsynets medlemmer og sekretariat vil således kunne straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder – under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 2 år – hvis de uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger, som de har fået kendskab til i forbindelse med deres hverv.

3. Forslaget til lov om ændring af kontroludvalgsloven

Formålet med forslaget er at styrke den demokratiske kontrol med efterretningsområdet. Med forslaget foreslås således en styrkelse af den parlamentariske kontrol, som udøves af Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne (Kontroludvalget).

Øget indseende med efterretningstjenesterne

Der indføres en *pligt* for regeringen til på anmodning at give Kontroludvalget oplysninger om efterretningstjenesternes virksomhed, herunder statistiske oplysninger. Dette kan f.eks. være statistik om visse tvangsindgreb efter reglerne i retsplejeloven eller om antallet af personer, der er genstand for undersøgelse hos PET.

Kontroludvalget får mulighed for at anmode justitsministeren og forsvarsministeren om at foranledige, at cheferne for henholdsvis politiets og forswarets efterretningstjenester er til stede i forbindelse med et udvalgsmøde med henblik på at besvare spørgsmål fra udvalgsmedlemmerne. Det forudsættes, at en anmodning fra udvalget som altovervejende hovedregel imødekommes.

Det fastslås, at der – ved siden af regeringens løbende orientering – årligt gives udvalget en udførlig orientering om efterretningstjenesternes virksomhed.

Regeringen skal årligt give Kontroludvalget en udførlig underretning om PETs brug af civile som agenter.

Udvalget vil således bl.a. blive orienteret om antallet af tilfælde, hvor PET har anvendt civile som agenter og på hvilke områder inden for straffelovens kapitel 12 og 13 sådanne agenter er anvendt, f.eks. terrorisme, ekstremisme, spionage eller spredning af masseødelæggelsesvåben. Under hensyntagen til de særlige forhold, der gør sig gældende på området, vil der endvidere blive givet eksempler på konkrete sager, hvor civile har været anvendt som agenter.

Regeringen skal endvidere en gang årligt orientere Kontroludvalget om de tilfælde, hvor Justitsministeriet i medfør af retsplejelovens regler herom er blevet underrettet om, at PET har foretaget

Bilag 1

tvangsindgreb, som domstolene ikke har godkendt. Orienteringen skal ske inden for de i øvrigt fastsatte rammer for regeringens orientering af Kontroludvalget.

Kontroludvalget skal have forelagt den årlige redegørelse, som PET fremover skal afgive til justitsministeren, inden den offentliggøres. Udvalget kan i den forbindelse få et nærmere indblik i de forhold, der ligger til grund for redegørelsen, men som PET ikke har mulighed for at orientere offentligheden om.

Regeringen skal forud for udstedelse af retningslinjer for tjenesternes virksomhed underrette Kontroludvalget om indholdet af disse, således at udvalgets eventuelle synspunkter kan indgå i regeringens samlede overvejelser.

Henlæggelse af væsentlige nye opgaver til PET kan alene ske efter forudgående underretning af Kontroludvalget, således at udvalgets eventuelle synspunkter kan indgå i regeringens samlede overvejelser.

Udvalget underrettes om efterretningstjenesternes årlige budget. Der sigtes ikke alene til det på finansloven angivne budget, men også til mere detaljerede oplysninger om budgetmæssige forhold. Det kan bl.a. være oplysninger om efterretningstjenesternes fordeling af midler på bestemte typer opgaver eller områder, f.eks. udgifterne til bekæmpelse af industrispionage, vidnebeskyttelse eller kilder.

Inddragelse af udvalget ved udpegningen af medlemmer af det nye tilsynsorgan og indsigt i tilsynets virksomhed

Udpegningen af medlemmerne af Tilsynet med Efterretningstjenesterne med undtagelse af formanden skal ske efter drøftelse med Kontroludvalget. Udvalget vil således blive inddraget i forhold til fastlæggelsen af de kriterier, der skal gælde ved udpegningen af tilsynets medlemmer, ligesom udpegningen af det enkelte medlem skal drøftes forudgående med udvalget. Udvalget vil i den forbindelse have mulighed for at komme med indsigelser mod og fremsætte alternative forslag til de foreslåede medlemmer bortset fra formanden, der udnævnes efter indstilling fra præsidenterne for landsretterne.

Kontroludvalget skal forud for offentliggørelsen forelægges de årlige redegørelser, som Tilsynet med Efterretningstjenesterne afgiver om sin virksomhed. Udvalget kan i den forbindelse få et nærmere indblik i de forhold, der ligger til grund for redegørelserne, men som tilsynet ikke har mulighed for at orientere offentligheden om.

Justitsministeren henholdsvis forsvarsministeren skal underrette Kontroludvalget, hvis der helt ekstraordinært skulle opstå en sag, hvor en udtalelse fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne ikke følges. Udvalget vil således blive orienteret, hvis en henstilling fra tilsynet ikke følges.

Bilag 1

Øget åbenhed om Kontroludvalgets virksomhed

Det lovfæstes, at Kontroludvalget kan afgive en beretning om sin virksomhed og forslås i den forbindelse, at udvalget – uden at krænke den særlige tavshedspligtsbestemmelse – kan angive de emner, som har været under behandling i udvalget.

4. Ikrafttræden og opfølgning

Det foreslås, at lovforslagene skal træde i kraft 1. januar 2014.

Der skal udarbejdes en rapport om erfaringerne med den nye lovgivning, som oversendes til Folketinget 5 år efter lovforslagenes ikrafttræden. Til brug for rapporten vil der blive indhentet bidrag fra Politiets Efterretningstjeneste, der vil kunne oplyse om efterretningstjenestens almindelige erfaringer med hensyn til den nye lovgivning, og fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne, der vil kunne oplyse om tilsynet med Politiets Efterretningstjenestes overholdelse af den nye lovgivning. Endelig vil Justitsministeriet indhente bidrag fra en eller flere uafhængige efterretningseksperter, der navnlig skal afdække den nye lovgivnings betydning for kvaliteten og effektiviteten af PETs opgavevaretagelse.